

Rescat El camí cap a la recuperació

Quan i com sortiren

Després de descartar que la recessió seria breu, es va parlar d'una dècada perduda. Però ara el temor és que les turbulències durin vint anys

Anàlisi

ÀLEX FONT MANTÉ
BARCELONA

El fantasma del Japó sobre- vola Espanya des de l'inici de la crisi i mesura que passen els mesos –i els anys– les semblances entre els dos països segueixen creixent. Per més mesures que pren Espanya, la recuperació segueix sent un miratge. El risc és caure en un estancament crònic. La retallada aprovada divendres i certificada ahir al *Butlletí Oficial de l'Estat* (BOE) és històrica i dolorosa, però ni tan sols així està garantit que torni el creixement econòmic. Ni que n'hi hagi prou: el Bundesbank va aconsellar ahir a Espanya que demani el rescat, però no per a la banca, sinó per a tot el país.

Espanya, com el Japó, està en un profund cercle viciós i, quan en surti, les coses hauran canviat. Joaquín Almunia, vicepresident de la Comissió Europea, assegura que el trauma d'aquesta crisi serà tan gran que els estats, les empreses i les famílies mai més es tornaran a endeutar com ho havien fet fins ara. La mateixa Constitució espanyola impedirà els dèficits elevats a partir del 2020, després de la reforma aprovada la tardor passada.

La bombolla de l'economia japonesa va esclatar el 1991 i el país no ha aixecat cap fins a dia d'avui, quan sembla que ja comença a sortir del pou, tot i que encara sense gaire força. La bombolla espanyola compartia similituds amb la nipona, sobretot perquè es fonamentava en un augment extraordinari dels valors dels immobles. Però a la crisi d'Espanya s'hi afegeixen altres problemes. Primer, un sector financer extremament debilitat per l'exposició immobiliària i que ha acabat necessitant el rescat. I, segon, la pertinença a l'euro, que resta flexibilitat.

El govern espanyol va trigar a admetre que hi havia crisi i, quan ho va fer, en va culpar el "sector financer internacional" en referència a les *subprimes* dels Estats Units. L'esperança era que, recuperada la banca nord-americana, l'economia occidental

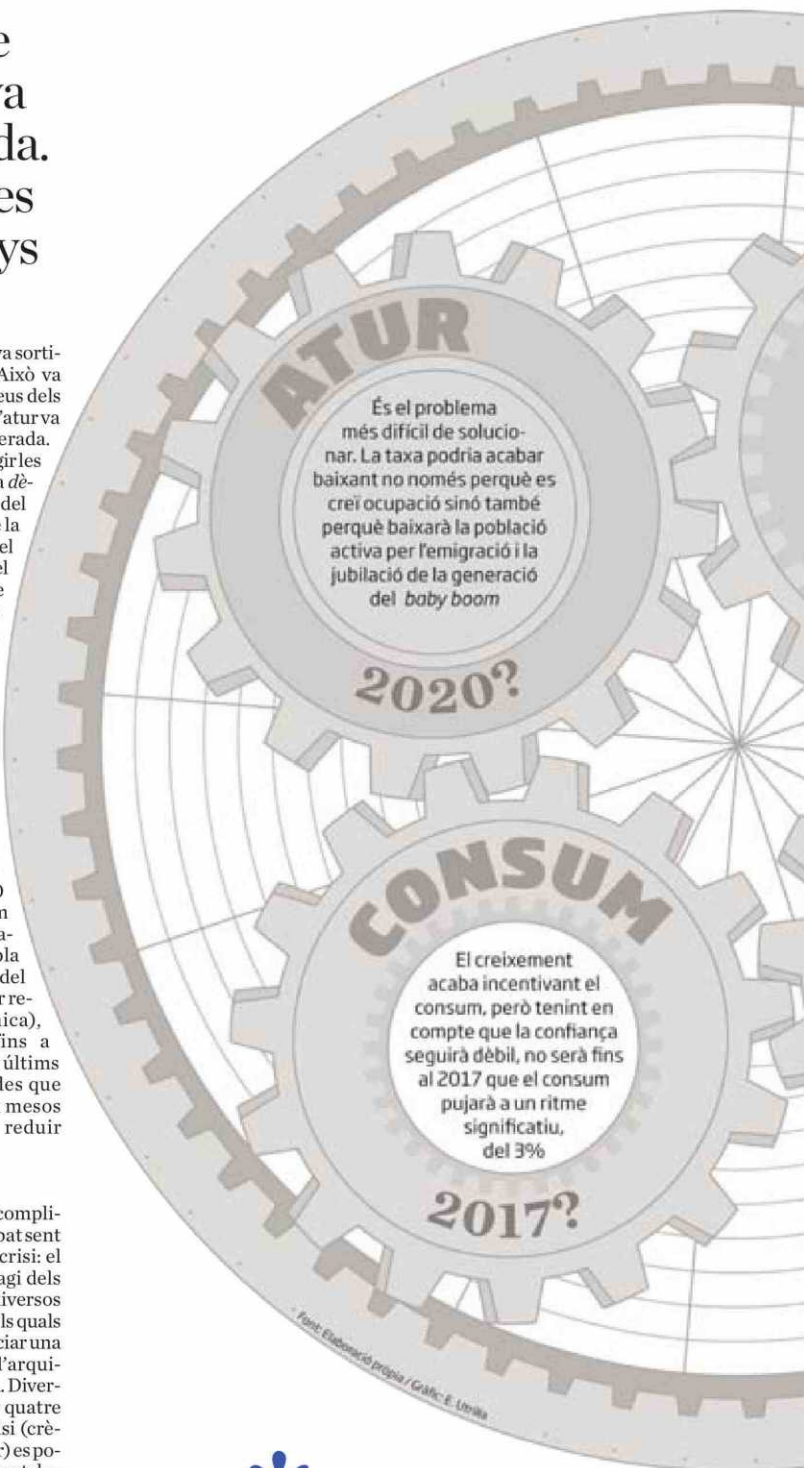
tornaria a remuntar i Espanya sortiria ràpidament de la crisi. Això va quedar descartat quan els preus dels pisos van començar a caure i l'atur va escalar a una velocitat inesperada. Va ser aleshores quan van sorgir les comparacions amb la famosa *dècada perduda* del Japó. L'abril del 2010, un any i mig després de la fallida de Lehman Brothers, el nombre d'aturats va superar el 20% per primer cop en tretze anys i, des d'aleshores, ja no ha tornat a baixar d'aquest llindar (al contrari, ha seguit creixent: l'OCDE pronostica que el 2013 l'atur se situarà en el 25,3%).

L'esclat de la bombolla immobiliària i l'increment de l'atur van fer caure en picat els ingressos de les administracions públiques: la recaptació d'Hisenda el 2011 va ser de 161.000 milions d'euros, gairebé 40.000 menys que el 2007, l'últim any sense crisi. Aquestes dades, sumades a l'ambició pla E (un programa de despesa del govern espanyol per intentar reactivar l'activitat econòmica), van disparar el dèficit fins a l'11,1%, el nivell més alt dels últims 150 anys. Totes les retallades que s'estan anunciant des de fa mesos tenen un únic objectiu: reduir aquest dèficit.

El temor als vint anys

A més, després va sorgir una complicació inesperada i que ha acabat sent el gran problema d'aquesta crisi: el col·lapse de Grècia i el contagi dels problemes amb el deute en diversos països de la zona euro, entre els quals Espanya. Això ha obligat a iniciar una difícilíssima redefinició de l'arquitectura institucional europea. Diversos experts defensen que els quatre factors més afectats per la crisi (crèdit, creixement, consum i atur) es podrien resoldre progressivament durant els pròxims vuit anys, com indica el gràfic que acompanya aquest article. Però, en realitat, no hi ha consens sobre aquesta qüestió i alguns –que no es caracteritzen pel fet de ser alarmistes– adverteixen que aquesta crisi no es pot solucionar en menys de vint anys.

És el cas de Wolfgang Münchau, director adjunt del *Financial Times* i una de les firmes més respectades

Tot i les retallades d'aquesta setmana, la recuperació segueix sent un miratge

José García-Montalvo

PROFESSOR D'ECONOMIA DE LA UPF

Mentalitat “Està canviant radicalment, hi haurà més emprenedors i la gent començarà a llogar més habitatges” **Crèdit** “No es recuperarà. Haurem de créixer sense préstecs”

“Si no ho fem bé amb el deute, serem com el Japó”

DANI SÁNCHEZ UGART

Quant durarà aquesta crisi?

Com que és una crisi eminentment bancària, el més normal seria que durés uns 8 o 10 anys, i necessitem que tingui un final. Però el que passa és que si no es fan bé les coses en l'àmbit del deute públic, podem anar cap al model japonès: una crisi que dura 20 anys i no s'acaba. De tota manera, és impossible saber amb exactitud quan s'acabarà la crisi. No tinc una bola de vidre.

¿I en sortirem amb un canvi de mentalitat?

Sí. Està canviant radicalment. D'entrada, en el tema de la propietat. La caiguda dels preus de l'habitatge, que seguirà, provoca canvis en la percepció sobre la propietat i el lloguer, i això serà positiu perquè fomentarà la mobilitat laboral. D'altra banda, també hi ha un canvi de mentalitat respecte a la funció pública, més afectada que els treballadors privats en la retallada de sous, tot i que els ha afectat menys la destrucció d'ocupació. Això farà que els joves s'animin a crear els seus propis llocs de treball i s'incrementarà l'emprenedoria. Els dos canvis de mentalitat són molt positius, perquè estem en mínims mundials, tant d'habitatges de lloguer com d'índexs d'emprenedoria.

Però perquè hi hagi emprenedors fa falta crèdit.

El crèdit no es recuperarà. Ni ara ni quan arribi el rescot, la recuperació haurà de ser sense més crèdit. I és

possible. Les empreses poden funcionar amb els seus propis fons. I fins i tot es pot construir sense crèdit, amb una cooperativa. Pel que fa als emprenedors, tampoc no necessiten tant crèdit per funcionar com les grans empreses.

¿Les últimes retallades de Rajoy van en la bona direcció?

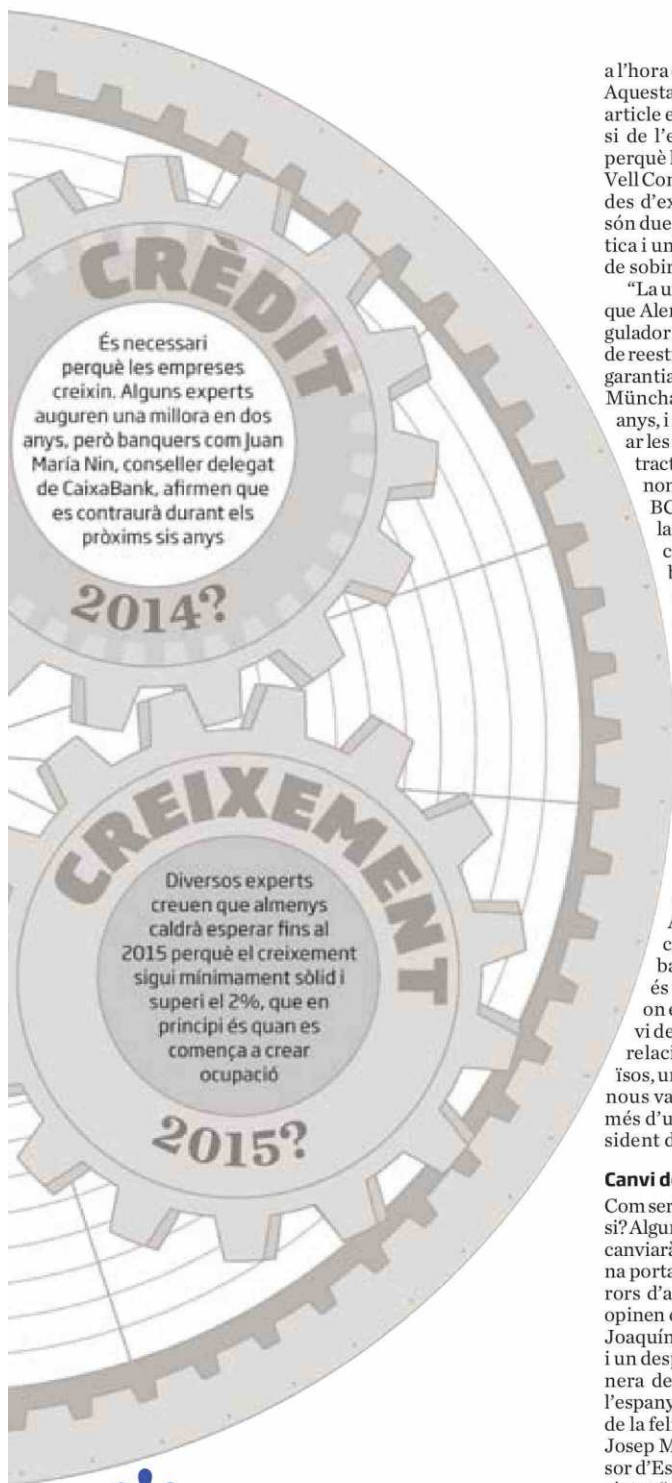
L'IVA és el més important de tot el que s'ha aprovat. La resta són pedaços. Però s'havia d'haver plantejat des del primer moment, perquè és el més previsible quant a recaptació. A mi m'agradaria saber qui va ser el llest que es va comprometre a reduir el dèficit al 3% en dos anys. Va ser el peccat original, i ara els mercats ja ho han assumit, i has d'intentar complir-ho. Per això les retallades són necessàries. El problema és que si redueixes la despesa econòmica i apuges els impostos hi ha més contracció. Si això es compensés amb una baixada considerable de la prima de risc, quedaria anul·lat l'efecte, però des que hi ha aquest govern, la prima de risc no ha fet més que pujar tot i els ajustos.

¿Quan arribarà la normalitat al sector immobiliari?

Quan el preu dels habitatges sigui 4 vegades la renda familiar. Ara estem en un 6,2 o 6,4, mentre que als Estats Units ja han arribat a aquest 4. Nosaltres sortíem de més amunt i, a més, hi ha un inconvenient afegit, perquè encara que el numerador, que és el preu de la vivenda, baixi, també ho fa el denominador, que és la renda familiar, i aleshores la ràtio no s'acaba mai d'ajustar. ■

n de la crisi

CRÈDIT

És necessari perquè les empreses creixin. Alguns experts auguren una millora en dos anys, però banquers com Juan María Nin, conseller delegat de CaixaBank, afirmen que es contraurà durant els pròxims sis anys

2014?

CREIXEMENT

Diversos experts creuen que almenys caldrà esperar fins al 2015 perquè el creixement sigui mínimament sòlid i superi el 2%, que en principi és quan es comença a crear ocupació

2015?

La unió bancària i política europea és massa complicada d'executar: calen anys

a l'hora d'opinar de la crisi europea. Aquesta setmana ha publicat un dur article en què pronostica que la crisi de l'eurozona durarà vint anys perquè les mesures que necessita el Vell Continent són massa complicades d'executar. Aquestes mesures són dues, principalment: unió política i unió bancària. És a dir, cessió de sobirania per part dels estats.

"La unió bancària que caldria és la que Alemanya no vol acceptar: un regulador i supervisor central, un fons de reestructuració comú i un fons de garantia dels dipòsits comú", explica Münchau. "Per crear això caldrien anys, i si es fes bé, requeriria canviar les constitucions nacionals i els tractats europeus, encara que fos només per redefinir el paper del BCE [que esdevindria el regulador de la banca]". I Münchau conclou: "És una completa bogeria fer dependre la solució de la crisi d'un èxit que suposaria el més gran exercici d'integració europea de la història".

Altres experts, com José García-Montalvo, economista de la UPF, s'apunten a aquesta tesi: "Si no es fan bé les coses en l'àmbit del deute públic, podem anar cap al model japonès: una crisi que dura vint anys i no acaba" (vegeu l'entrevista que acompanya aquest article). Altres opinen que, de fet, "la crisi ja fa temps que s'ha acabat" i que el que estem vivint és un canvi més profund. "Ara on estem és en un autèntic canvi de paradigma, un sotrac de les relacions econòmiques entre països, unes noves regles del joc i uns nous valors", ha explicat en privat més d'una vegada Josep Oliu, president del Banc Sabadell.

Canvi de valors

Com serà la societat després de la crisi? Alguns experts consideren que no canviarà gens, que la condició humana portarà a repetir els mateixos errors d'aquí uns anys. Però d'altres opinen que, en línia amb el que creu Joaquín Almunia, hi haurà un abans i un després. Per exemple, en la manera de consumir. "Societats com l'espanyola han basat el creixement de la felicitat en el consum", afirma Josep Maria Galí, consultor i professor d'Esade. En la seva opinió, la societat "seguirà volent un bon nivell de consum, però no serà un aspecte tan central". Aquest canvi de xip respon no només a la crisi econòmica, sinó també al canvi social que s'està produint a tot el món impulsat sobretot per les noves tecnologies. I conclou: "La política haurà d'incorporar més participació social: els polítics hauran de posar les condicions, però els canvis no els faran ells, els farem entre tots". —